

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Јеврејска уметност и традиција Jewish Art and Tradition

Јеврејска уметност и традиција

Двонедељна радионица на Филозофском факултету у Београду 27.1–10.2. 2008.

Радионица под називом „Јеврејска уметност и традиција“, коју организују Одељење за историју уметности Филозофског факултета у Београду, Јеврејски историјски музеј у Београду и међународни стручњаци из Израела и Европе, понудиће по први пут у оквиру академског курикулума упознавање са широким избором тема везаних за јеврејску историју, књижевност, уметност и религију. Изучавајући како локалне односе тако и односе уопште између Јевреја и народа међу којима они живе од античког времена до данас, полазницима радионице ће, на предавањима, изложби и екскурзијама бити понуђена нова сазнања о животу јеврејских заједница и њиховом културном наслеђу.

Уз редовне предаваче, учесници радионице моћи ће да слушају појединачна предавања: др Милана Ристовића, професора на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду, др Милана Кољанина, истраживача Института за савремену историју у Београду, Филипа Давида, књижевника и професора на Факултету драмских уметности у Београду, те музичара и редитеља Стефана Сабљића.

Jewish Art and Tradition

A two week workshop at the Faculty of Philosophy, University of Belgrade
January 27th – February 10th, 2008

A workshop entitled „Jewish Art and Tradition“ organised by the Department of Art History of the Belgrade Faculty of Philosophy, the Jewish Historical Museum of Belgrade and international experts from Israel and Europe, will offer an academic curriculum on the subject, the first of its kind at the host institution and in Serbia in general, introducing a wide range of subjects related to Jewish history, literature, art and religion. By studying the relations of the local Jewish community as well as those of Jews worldwide and other nations among whom they lived from Antiquity to the present, through lectures, an accompanying exhibition and field trips, students attending this workshop will gain a new understanding of the life of Jewish communities and their cultural heritage.

Along with regular lecturers, students participating in this workshop will also attend lectures of invited speakers: prof. Milan Ristović from the History Department of the Belgrade Faculty of Philosophy, Milan Koljanin, Ph. D., from the Institute for Contemporary History, Belgrade, Filip David, writer and professor at the Faculty of Drama, Belgrade, and Stefan Sabljčić, musician and director.

Рабин Исак Асиел: *Јеврејска религија и обичаји*

Јудаизам је, уз хришћанство и ислам, једна од највећих монотеистичких религија западне цивилизације. Па ипак, његова историја, начини на који се та вера очувала и примењивала у религијским обичајима и правилима недовољно су познати и често су кроз историју водили погрешним тумачењима, неразумевању па и антисемитизму.

На курсу ће бити дат кратак историјат развоја јудаизма и бројних аспеката живота јеврејских верника: значај синагоге и молитве; слављење Шабата, циклус празника и животни циклус Јеврејина. Полазници курса моћи ће да посете синагогу и присуствују служби у време молитви уочи, током и приликом завршетка Шабата. Хазан Стефан Сабљић ће у синагоги, по истеку Шабата, одржати предавање о синагогалном певању (хазануту), с примерима мелодија и молитви.

Рабин Исак Асиел врховни је рабин Србије и рабин Јеврејске општине Београда. Уз редовну рабинску службу, јавна предавања, ушешће у међурелигијским дискусијама, он се бави и издавачком делатношћу. Изузетно су значајна његова двојезична (хебрејско-српска) издања молитвеника за јеврејску Нову годину.

Rabbi Isaac Asiel: *Jewish religion and customs*

Together with Christianity and Islam, Judaism is one of the greatest monotheistic religions of Western civilisation. Still, its history, the ways in which this religion has persevered and been practiced, as demonstrated by religious customs and regulations, remain insufficiently known, thus opening the way to erroneous interpretation, misunderstandings, even anti-Semitism.

This course will offer a brief history of the development of Judaism and the different aspects of life of members of the Jewish religious community: the significance of the synagogue and of prayer, the celebrating of the Shabbat, the cycle of Jewish holidays and the life cycle of a Jew. Students participating in the workshop will visit the synagogue and attend services at the time of prayer before, during and after the Shabbat. After the Shabbat, chazan Stefan Sabljic will give a lecture on chazanut, synagogue chants, with examples of different melodies and prayers.

Rabbi Isaac Asiel is the Chief Rabbi of Serbia and the Rabbi of the Jewish Community of Belgrade. Along with regular rabbinical services, public lectures, participation in inter-religious discussions, he is also dedicated to publishing relevant texts. His bi-lingual editions (Hebrew-Serbian) of prayer books for the Jewish New Year are especially important.

Курсеви и предавачи Courses and lecturers

Милица Михаиловић: *Јевреји на тлу бивше Југославије*

Курс прати насељавање и боравак Јевреја на тлу бивше Југославије, богат друштвени живот под окриљем јеврејске општине, однос средине према Јеврејима који се мењао током неколико векова.

Јеврејска заједница је допринела шароликости балканског етничког мозаика доносећи нове обичаје и другачији језик. После трагедије холокауста, преживели су преузели задатак да сачувају традицију и успомену на ову у сваком погледу занимљиву заједницу.

Милица Михаиловић, као главни кустос и директор Јеврејског историјског Музеја у Београду, аутор је низа изложби о животу, историји и обичајима Јевреја с подручја бивше Југославије. Аутор је бројних каталога и чланака који обрађују ту тематику.

Milica Mihailović: *Jews on the territory of ex-Yugoslavia*

This course offers an insight into the settlement and life of Jews on the territory of ex-Yugoslavia, their rich social life within the Jewish community, the changing relation of the milieu of their settlement towards Jews over several centuries.

The Jewish community contributed to the diversity of the Balkan ethnic mosaic by introducing new customs and a different language. Following the tragic destruction of the community in the Holocaust, the survivors took on the task of preserving traditions and nurturing the memory of this interesting community.

Milica Mihailović, as head curator and director of the Jewish Historical Museum in Belgrade, is the author of a series of exhibitions on the life, history and customs of Jews from the territory of ex-Yugoslavia. She is the author of numerous catalogues and studies on the subject.

Eliezer Papo: *Judeo-Hispanic literature*

Over four centuries, from 1492 and their expulsion from Spain until a gradual linguistic assimilation in the first decades of the XX century, all popular and secular literature of the Balkan Sephardis was written exclusively in Judeo-Hispanic. As in the rest of the Jewish world, the Balkan Sephardi rabbis wrote religious texts in Hebrew, the holy language, and reached for the Judeo-Hispanic of the common people only when producing manuals for the broadest public.

This course will take into consideration all the more significant genres of Judeo-Hispanic literature, both oral (adages, tales and spells) and written: secular (novel, drama, satire and parody) as well as rabbinical (responsa, ethics, sermons, etc).

Eliezer Papo is one of the leading international experts in Ladino (the language of the Sephardi Jews who settled in the Balkans, the Middle East and Asia Minor after their expulsion from Spain in 1492), literature (rabbinical and secular) and oral tradition of this language. Papo teaches Ladino language and literature at the Ben-Gurion University of Beer Sheva, Israel, and is the author of many scholarly studies on the subject of Sephardic cultural heritage all over the world and in particular in ex-Yugoslavia countries. His texts have been published in renowned international academic journals.

Apart from being a researcher, Papo is also a writer and has so far published a novel in Serbian, *Sarajevska megila* (Beograd 2000), as well as two collections of short stories: *Sefardske priče* (Beograd 2001) and *Časovničar i sačasnici* (Tuzla, 2007).

Елиезер Папо: *Јеврејско-шпанска књижевност*

Од изгона из Шпаније 1492. године, па до постепене језичке асимилације у првим деценијама XX века, народна и световна књижевност балканских Сефарда стварана је искључиво на јеврејско-шпанском језику. Као и у остатку јеврејског света, и балканско-сефардски рабини стварали су религијску литературу првенствено на хебрејском, светом језику, посежући за народним јеврејско-шпанским само када су писали приручнике за најшире народне масе.

Курс се дотиче свих битнијих жанрова јеврејско-шпанске књижевности, како усмене (пословице, приче и бајалице) тако и писане: световне (новела, драма, сатира и пародија) и рабинске (респонза, етика, проповеди и сл.).

Елиезер Папо један је од водећих светских стручњака за ладино (језик сефардских Јевреја који су се по изгону из Шпаније, 1492. године, доселили на Балкан, Блиски исток и у Малу Азију), те за писану (рабинску и лаичку) и усмену књижевност на овом језику. Папо предаје ладино језик и књижевност на Бен-Гурион универзитету у Бер-Шеви, у Израелу, и аутор је низа научних радова на тему сефардског културног наслеђа у свету уопште, и посебно у земљама бивше Југославије, објављених у познатим светским научним часописима.

Осим истраживачким радом, Папо се бави и књижевношћу и досад је на српском објавио роман Сарајевска мегила (Београд 2000), те две збирке прича: Сефардске приче (Београд 2001) и *Časovničar i sačasnici* (Tuzla, 2007).

Рудолф Клајн: *Архитектура и Јевреји*

Мада су највећим делом своје историје Јевреји упошљавали архитекте нејеврејског порекла, здања грађена за Јевреје, а у скорије време и здања која су пројектовали Јевреји, чине засебно поглавље историје архитектуре. Због религијске забране стварања лика и обличја, бројних прогона и миграција, никада није настала права „јеврејска архитектура“, али у готово сваком периоду може се пронаћи неки елемент везан за јеврејску традицију. У двадесетом веку јеврејски удео у стварању модерне архитектуре веома је значајан.

Курс обухвата теоријске и практичне аспекте јеврејског доприноса западној архитектури од старог века до данас.

Рудолф Клајн је инжењер архитектуре и професор историје архитектуре, коју предаје на Универзитету Светог Стефана у Будимпешти. Специјалности су му савремена архитектура, постмодернизам у архитектури, историја архитектуре синагога новог века централне и западне Европе, јеврејски архитекти и њихов допринос урбаној архитектури Европе. Клајн је и коаутор низа чланака и књига из тих области објављених на више језика.

Rudolf Klein: *Architecture and the Jews*

Although for the greater part of their history the Jews employed architects of non-Jewish origin, buildings raised for Jews and, lately, those designed by Jews, constitute a special chapter in the history of architecture. Due to the religious ban on creating graven images, numerous persecutions and migrations of the Jews, a true „Jewish architecture“ was never created. Nonetheless, practically every period in the history of architecture displays certain Jewish characteristics or elements. During the XX century the role of Jewish architects in creating modern architecture was quite considerable.

This course concentrates on both theoretical and practical aspects of Jewish contribution to Western architecture from Antiquity to the present.

Rudolf Klein is an architect and a professor of the history of architecture at St. Stephen's University in Budapest. He specialises in contemporary architecture, postmodernism in architecture, the architectural history of synagogues from Central and Western Europe, Jewish architects and their contribution to European urban architecture. He is the author and co-author of a series of studies and books on those subjects published in a number of languages.

Мирјам Рајнер: *Јеврејска уметност*

Упркос другој Божјој заповести, која уводи забрану „стварања лика и обличја“, и традиционалном виђењу Јевреја као народа књиге, визуелна уметност прати јеврејску религију и историју.

Курс ће пратити развој јеврејске уметности од античког до модерног периода укључујући синагогалну и церемонијалну уметност, уметност илуминација, сликарство и вајарство. Примери ће обухватати различите периоде и географска подручја испитујући непрекидан дијалог између садржаја и форме, између јеврејских заједница и народа међу којима су те заједнице живеле.

Мирјам Рајнер је историчар уметности. Предаје модерну и јеврејску уметност на Универзитету Бар Илан у Израелу. Њена истраживања и објављена дела обухватају синагогалну уметност на тлу бивше Југославије, уметност Јевреја Русије XIX и XX века, дело раног Марка Шагала и уметност стварану током и под утицајем холокауста, с посебним освртом на дела уметника јеврејског порекла активних на тлу бивше Југославије.

Mirjam Rajner: *Jewish Art*

Despite the words of the Second Commandment regarding the graven image, and the traditional identity of the Jews as the People of the Book, the visual arts are an accompanying element of Jewish religion and history.

This course will follow the development of Jewish art from Antiquity to modern times, including synagogue and ceremonial art, the art of illumination, painting and sculpture. Case studies will be chosen from different periods and various geographic locations in order to cast a light on the continuing dialogue between content and form, between Jewish communities and the nations among which those communities lived.

Mirjam Rajner is an art historian and teaches modern and Jewish art at the Bar Ilan University in Israel. Her research and published works focus on synagogue art on the territory of ex-Yugoslavia, the art of Russian Jews from the XIX and XX century, the work of early Marc Chagall and art produced during and under the influence of the Holocaust, with special emphasis on the works of artists of Jewish origin who were active on the territory of ex-Yugoslavia.